

Robert Kulski

doktor habilitowany nauk prawnych, profesor Uniwersytetu Łódzkiego, Katedra Postępowania Cywilnego II, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Łódzki
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3967-3985>

Wpływ regulacji anty-covidowych na sprawność egzekucji sądowej

Słowa kluczowe: *egzekucja sądowa, sprawność egzekucji, termin licytacji, egzekucja z nieruchomości, wynagrodzenie za pracę, ograniczenie egzekucji*

Egzekucja sądowa służy uzyskaniu od dłużnika należnego wierzycielowi świadczenia ustalonego w odpowiednim akcie (tytule wykonawczym albo tytule egzekucyjnym). W celu uzyskania tego świadczenia organy egzekucyjne stosują przewidziane prawem środki przymusu. W środkach przymusu zasadniczo wyraża się różnica między dobrowolnym zaspokojeniem przez dłużnika roszczeń wierzyciela a uzyskaniem należnego świadczenia w drodze egzekucji¹. Egzekucja zostaje efektywnie zakończona z chwilą uzyskania od dłużnika, niekiedy od osoby trzeciej, przedmiotu dochodzonego świadczenia.

Przydatność egzekucji w skutecznej realizacji norm prawnych zależy od odpowiednich mechanizmów prawno-procesowych. Według Europejskiego Trybunału Praw Człowieka państwo ma pozytywny obowiązek zorganizowania systemu wykonywania orzeczeń, który byłby skuteczny zarówno pod względem prawnym, jak i praktycznym oraz zapewniał ich wykonanie bez zbędnej zwłoki². Prawo do sądu jest iluzoryczne, jeśli porządek prawny państwa umożliwia zaniechanie wykonania ostatecznego i obowiązującego orzeczenia³. Wykonanie wyroku lub postanowienia, niezależnie od sądu, który je wydał, należy uważać za integralną część procesu w rozumieniu art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności⁴.

¹ A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2019, s. 22, 24.

² Wyrok ETPC z 7.06.2005 r., Fuklev przeciwko Ukrainie, skarga nr 71186/01, LEX nr 153348, § 84; i decyzja ETPC z 19.01.2010 r., Mihai Vodă przeciwko Rumunii, skarga nr 35812/02, LEX nr 578571, § 50.

³ Decyzja ETPC z 20.07.2000 r., Antonetto przeciwko Włochom, skarga nr 15918/89 [w:] M.A. Nowicki, *Nowy Europejski Trybunał Praw Człowieka. Wybór orzeczeń 1999–2004*, Kraków 2005, s. 526; oraz wyrok TK z 27.05.2008 r., P 59/07, OTK-A 2008/4, poz. 64.

⁴ Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzona w Rzymie 4.11.1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z uzup. i zm.).

Sprawna egzekucja sądowa jest jednym z filarów skutecznej ochrony prawnej. Sprawność tej egzekucji jest postrzegana przez pryzmat efektywności, a także jak najkrótszego czasu potrzebnego do zaspokojenia wierzycieli. W piśmiennictwie prawniczym podkreśla się, że dążenie do skrócenia tego czasu ma swoje źródło zarówno w prawie do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP⁵), jak i w postulatcie szybkości postępowania (art. 6 § 1 k.p.c.⁶)⁷.

Nieprzewidziana pandemia COVID-19 spowodowała bezprecedensowe zmiany postępowania cywilnego i otoczenia, w którym to postępowanie jest prowadzone⁸. Przekształcenia te dotyczą również sądowego postępowania egzekucyjnego. Szczególnie istotne zmiany tego postępowania polegają na wyłączeniu licytacji niektórych nieruchomości i ograniczeniu egzekucji z wynagrodzenia za pracę. Na sądowe postępowanie egzekucyjne oddziałują również zmiany dokonane w obszarze innych rodzajów postępowania cywilnego.

Przejdźmy teraz do bliższej charakterystyki tych zmian, a następnie do oceny nowych regulacji w kontekście zapewnienia sprawności egzekucji sądowej. Na podstawie art. 2 ustawy z 14.05.2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2⁹ dodano do Kodeksu postępowania cywilnego przepis art. 952¹. Ustawa anty-COVID weszła w życie zasadniczo z dniem następującym po dniu jej ogłoszenia, tj. z dniem 16.05.2020 r., zaś przepis art. 2 tej ustawy, mocą którego dodano w Kodeksie postępowania cywilnego art. 952¹ – z dniem 30.05.2020 r. (zob. art. 76 pkt 1 ustawy anty-COVID). Dodany przepis dotyczy licytacji lokalu mieszkalnego lub nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem mieszkalnym, które służą zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika.

Konstrukcja przepisu art. 952¹ k.p.c. jest złożona. Z jednej strony, mocą art. 952¹ § 5 k.p.c. całkowicie wyłączono możliwość odbycia licytacji wymienionego w nim lokalu mieszkalnego lub nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem mieszkalnym w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii oraz 90 dni po jego zakończeniu. Przepis art. 952¹ § 5 k.p.c. ma ograniczony zasięg czasowy, gdyż znajdzie zastosowanie każdorazowo w czasie stanu epidemii bądź stanu zagrożenia epidemicznego oraz 90 dni po jego zakończeniu. Ponadto przepis ten – w zależności od zasięgu terytorialnego wymienionych stanów – będzie obowiązywać na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej bądź części jej obszaru (np. na obszarze powiatu lub województwa). Z drugiej strony zaś wprowadzono ograniczenia w wyznaczeniu terminu licytacji tych nieruchomości poza okresami obowiązywania stanu epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego (art. 952¹ § 1–4 k.p.c.)¹⁰.

⁵ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze sprost. i zm.).

⁶ Ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 1805 ze zm.), dalej – k.p.c.

⁷ J. Derlatka, *Zasada sprawnej egzekucji sądowej jako element efektywnego wymiaru sprawiedliwości*, „Zeszyty Naukowe KUL” 2017/3, s. 125 i 126; a także uzasadnienie wyroku TK z 24.02.2003 r., K 28/02, OTK-A 2003/2, poz. 13.

⁸ Zob. w szczególności B. Krans, A. Nylund (red.), *Civil Courts Coping with COVID-19*, Haga 2021.

⁹ Ustawa z 14.05.2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz.U. poz. 875 ze zm.), dalej – ustawa anty-COVID.

¹⁰ Zaznaczmy, że zmiana polegająca na dodaniu do Kodeksu postępowania cywilnego nowej regulacji objętej zakresem przepisu art. 952¹ § 1–4 k.p.c. była przewidywana wcześniej. Zob. rządowy projekt

O ile znane jest uzasadnienie ograniczenia wyznaczenia terminu licytacji lokalu mieszkalnego lub nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem mieszkalnym, które służą zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika¹¹, o tyle brak jest wyjaśnienia motywów, którymi kierowano się, wyłączając licytacje tych nieruchomości we wspomnianych stanach.

W świetle art. 952¹ § 1 i 2 k.p.c. termin licytacji lokalu mieszkalnego lub nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem mieszkalnym, które służą zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika, wyznacza się na wniosek wierzyciela, o ile wysokość egzekwowanej należności głównej stanowi co najmniej równowartość jednej dwudziestej części sumy oszacowania¹². Stosownie do treści art. 952¹ § 5 k.p.c. w czasie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii oraz 90 dni po jego zakończeniu nie przeprowadza się licytacji lokalu mieszkalnego lub nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem mieszkalnym, które służą zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika. W tym czasie wyłączenie licytacji wymienionych nieruchomości następuje z mocy prawa i nie wymaga ono wydania przez organ egzekucyjny odrębnego postanowienia. Wyłączenie z art. 952¹ § 5 k.p.c. dotyczy wszystkich wierzycieli. Wobec kategorycznego brzmienia tego przepisu w czasie stanu epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego oraz 90 dni po jego zakończeniu nie przeprowadza się licytacji nieruchomości mieszkalnych niezależnie od spełnienia wymagań wyznaczenia terminu licytacji nieruchomości, o których mowa w art. 952¹ § 1–3 k.p.c.¹³

Z mocy art. 64 ustawy anty-COVID przepis art. 952¹ k.p.c. stosuje się również do postępowań wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy anty-COVID, jeżeli przed tą datą nie został złożony przez wierzyciela wniosek o wyznaczenie terminu pierwszej licytacji nieruchomości¹⁴. Przepis art. 64 ustawy anty-COVID dotyczy pełnej normy art. 952¹ k.p.c. i obejmuje swoim zasięgiem pięć jego paragrafów. Z przepisu art. 64 ustawy anty-COVID, poprzez *argumentum a contrario*, wynika, że jeżeli przed datą wejścia w życie ustawy anty-COVID, a zatem w dniu 29.05.2020 r. bądź wcześniej, wierzyciel

ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałania lichwie, Sejm VIII kadencji, druk sejmowy nr 3600.

¹¹ Z uzasadnienia rządowego projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2, Sejm IX kadencji, druk sejmowy nr 344, s. 6, wynika, że rozwiązania z art. 952¹ § 1–4 k.p.c. stanowią odpowiedź na wielokrotnie stwierdzane w praktyce wypadki, w których złożenie przez wierzyciela wniosku o przeprowadzenie egzekucji z nieruchomości służyło jedynie szykanowaniu dłużnika. W praktyce egzekucyjnej do nagminnych należą wypadki, w których egzekucja z nieruchomości dłużnika (wartej kilkaset tysięcy złotych) była kierowana w celu wyegzekwowania kwot o niewielkiej (bagatelnej) wartości. Możliwość stosowania środków egzekucyjnych skierowanych do nieruchomości służących zaspokojeniu celów mieszkaniowych dłużnika przy egzekucji niewielkich kwot stoi w oczywistej sprzeczności z podstawowymi założeniami ochrony dłużnika przed egzekucją naruszającą jego godność osobistą.

¹² Mocą ustawy anty-COVID w ustawie z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1740 ze zm.), dalej – k.c., dodano przepis art. 387¹, który przewiduje ograniczenie możliwości zabezpieczenia wierzytelności poprzez przewłaszczenie na zabezpieczenie nieruchomości służącej zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych osoby fizycznej.

¹³ R. Kulski, *Wyznaczenie terminu licytacji nieruchomości w trybie art. 952¹ k.p.c.*, „Polski Proces Cywilny” 2020/4, s. 688.

¹⁴ Wniosek o przeprowadzenie pierwszej licytacji obejmuje wniosek o wyznaczenie terminu tej licytacji.

złożył wniosek o wyznaczenie terminu pierwszej licytacji zajętej nieruchomości, przepisu art. 952¹ k.p.c. nie stosuje się do postępowań wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie tej ustawy¹⁵.

Na tle przytoczonego przepisu intertemporalnego powstał problem znaczenia tego przepisu, albowiem przed 30.05.2020 r. termin licytacji nieruchomości wyznaczał komornik z urzędu (por. art. 952 k.p.c.)¹⁶. Nasuwa się zatem pytanie, czy przed dniem wejścia w życie ustawy anty-COVID wierzyciel mógł złożyć wniosek o wyznaczenie terminu pierwszej licytacji nieruchomości¹⁷. Regulacja, na podstawie której organ procesowy bądź organ egzekucyjny dokonuje określonej czynności postępowania z urzędu, nie wyłącza możliwości złożenia przez uczestnika postępowania wniosku o dokonanie tej czynności. W takim wypadku wniosek uczestnika postępowania wskazuje (podkreśla) konieczność dokonania przez organ procesowy lub organ egzekucyjny danej czynności postępowania. Przed dniem wejścia w życie ustawy anty-COVID powinność wyznaczenia terminu pierwszej licytacji zajętej nieruchomości przez komornika z urzędu (na podstawie art. 952 k.p.c.) nie pozbawiała zatem wierzyciela możliwości złożenia przez niego do organu egzekucyjnego wniosku o wyznaczenie terminu licytacji¹⁸. Wniosek wierzyciela nie miał jednak charakteru konstytutywnego w tym znaczeniu, że był warunkiem wyznaczenia przez komornika terminu pierwszej licytacji. Bez takiego wniosku organ egzekucyjny mógł wyznaczyć ten termin. Skoro wierzyciel mógł złożyć wniosek o wyznaczenie terminu pierwszej licytacji nieruchomości (choć w praktyce takie wnioski zdarzały się pewnie rzadko), nie można odmówić art. 64 ustawy anty-COVID znaczenia prawnego¹⁹.

W rezultacie należy stwierdzić, że jeżeli wierzyciel złożył wniosek (mimo iż nie było to konieczne) o wyznaczenie terminu pierwszej licytacji lokalu mieszkalnego lub nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem mieszkalnym, które służą zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika, przed 30.05.2020 r., komornik wyznaczał z urzędu

¹⁵ R. Kulski, *Wyznaczenie terminu...*, s. 680.

¹⁶ T. Żywnowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom IV. Komentarz*, red. A. Marciniak, Warszawa 2020, s. 1129. W literaturze prawniczej na tle stanu prawnego obowiązującego przed 30.05.2020 r. dostrzec można wypowiedzi o wyznaczaniu terminu licytacji na wniosek wierzyciela. Według H. Ciepłej wprawdzie ustawodawca nie stanowi w przepisie art. 952 k.p.c. wprost o wniosku wierzyciela, jak to czyni w innych przepisach regulujących egzekucję (np. w art. 923 k.p.c. komornik dokonuje czynności „wskutek wniosku wierzyciela” czy w art. 942 k.p.c. – „na wniosek wierzyciela”, tak samo w art. 983 k.p.c., dotyczącym możliwości wyznaczenia drugiej licytacji), jednakże bez wniosku komornik nie powinien wyznaczać licytacji. Pogląd ten jest raczej odosobniony.

¹⁷ R. Kulski, *Wyznaczenie terminu...*, s. 680.

¹⁸ Zdaniem I. Kunickiego wierzyciel mógł złożyć taki wniosek, ale tylko dla przypomnienia komornikowi o powinności wyznaczenia licytacji z urzędu. I. Kunicki, *Ograniczenie wyznaczenia i przeprowadzenia licytacji nieruchomości z mocy art. 952¹ KPC*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2020/12, s. 8.

¹⁹ Ze względu na normę intertemporalną i wynikające z niej znaczenie wniosku o wyznaczenie terminu pierwszej licytacji nieruchomości wnioski te były składane na dość dużą skalę w okresie między uchwaleniem ustawy anty-COVID (14.05.2020 r.) a wejściem jej w życie (30.05.2020 r.). Zob. także P. Kamiński, *Licytacja lokalu mieszkalnego lub nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem mieszkalnym służących zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2021/4.

termin pierwszej licytacji tego lokalu lub nieruchomości²⁰. Zastrzec wypada, że wniosek wierzyciela o wyznaczenie terminu licytacji, nawet jeśli został złożony przed dniem wejścia w życie ustawy anty-COVID w okresie obowiązywania art. 15zsz ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych²¹, mocą którego wstrzymano rozpoczęcie biegu terminów procesowych i zawieszono rozpoczęty bieg terminów procesowych, pozostawał w mocy. Po uchyleniu art. 15zsz tej ustawy wierzyciel nie musiał ponownie składać wniosku. Skuteczność traciło natomiast samo wyznaczenie terminu licytacji na dzień począwszy od 31.03.2020 r.

Podsumowując dotychczasowe uwagi, należy przyjąć, że jeżeli przed 30.05.2020 r. we wszczętym przed tym dniem i toczącym się postępowaniu egzekucyjnym wierzyciel złożył wniosek o wyznaczenie terminu pierwszej licytacji lokalu mieszkalnego lub nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem mieszkalnym, które służą zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika, nie znajdzie zastosowania art. 952¹ k.p.c. Oznacza to, że w tym postępowaniu egzekucyjnym, mimo że w Polsce ogłoszono wcześniej stan epidemii, nie będzie obowiązywać zakaz wyznaczenia licytacji tej nieruchomości. Jeżeli jednak przed 30.05.2020 r. wierzyciel nie złożył wniosku o wyznaczenie terminu pierwszej licytacji nieruchomości mieszkalnej, do toczącego się wówczas postępowania egzekucyjnego znajdzie zastosowanie art. 952¹ k.p.c., co oznacza, że do wyznaczenia przez komornika tego terminu będzie niezbędny wniosek wierzyciela o wyznaczenie terminu licytacji²². Jednocześnie należy podkreślić, że w tym wypadku licytacja nieruchomości mieszkalnej może odbyć się po upływie 90 dni od dnia zakończenia stanu epidemii (lub stanu zagrożenia epidemicznego). Co się zaś tyczy dopuszczalności przeprowadzenia drugiej licytacji lokalu mieszkalnego lub nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem mieszkalnym, które służą zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika, po wejściu w życie ustawy anty-COVID, należy podkreślić, że druga licytacja tego lokalu lub nieruchomości może odbyć się, o ile wcześniej, przed dniem wejścia w życie ustawy anty-COVID, wierzyciel złożył wniosek o wyznaczenie terminu pierwszej licytacji tego lokalu lub nieruchomości.

Zaznaczmy, że w okresie stanu epidemii (stanu zagrożenia epidemicznego) lub bezpośrednio po jego zakończeniu może nastąpić przybicie oraz przysądzenie własności

²⁰ R. Kulski, *Wyznaczenie terminu...*, s. 681.

²¹ Ustawa z 2.03.2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2021 r. poz. 2095 ze zm.), dalej – ustawa COVID-19.

²² Nieco inaczej kwestię tę postrzega I. Kunicki. Zdaniem tego autora ponieważ do 30.05.2020 r. wniosek o wyznaczenie terminu licytacji nieruchomości nie miał znaczenia konstytucyjnego, przepis art. 64 ustawy anty-COVID jest wadliwy i nie da się go zastosować zgodnie z wykładnią literalną. Należy przyjąć wykładnię rozszerzającą *praeter legem*, na podstawie której należy uznać, że w razie braku wniosku wierzyciela o niezastosowaniu art. 952¹ k.p.c. decyduje wyznaczenie terminu pierwszej licytacji z urzędu przez komornika przed 30.05.2020 r. Jednocześnie I. Kunicki przyjmuje, że jeśli wierzyciel złożył taki wniosek przed 30.05.2020 r., zgodnie z wykładnią literalną art. 952¹ k.p.c. komornik może wyznaczyć pierwszą licytację także po 30.05.2020 r. I. Kunicki, *Ograniczenie...*, s. 8–9, przypis 7.

nieruchomości, o której mowa w art. 952¹ k.p.c., o ile licytacja zajętej nieruchomości odbyła się przed 30.05.2020 r. bądź przed tą datą wierzyciel złożył wniosek o wyznaczenie terminu pierwszej licytacji.

Wyłączenie licytacji dotyczy pewnych nieruchomości. Dla oznaczenia zakresu przedmiotowego zastosowania przepisu art. 952¹ k.p.c. kluczowe znaczenie ma więc pojęcie lokalu mieszkalnego (nieruchomości lokalowej) i nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem mieszkalnym. Przepis art. 952¹ k.p.c. nie ma zastosowania do budynków mieszkalnych (lub ich części) stanowiących odrębny od gruntu przedmiot własności (nieruchomości budynkowe)²³. Jednocześnie należy podkreślić, że regulacja, o której mowa, dotyczy nieruchomości przeznaczonych do zamieszkiwania przez ludzi i jednocześnie służących zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych m.in. dłużnika. Do uznania, że nieruchomość służy zaspokojeniu tych potrzeb powinno decydować jej rzeczywiste wykorzystanie przez dłużnika, faktyczne zajmowanie tej nieruchomości, bycie w niej obecnym, przechowywanie rzeczy, spożywanie posiłków i nocowanie. Chodzi zatem o nieruchomość stanowiącą własność (współwłasność²⁴) dłużnika, w której koncentruje się życie rodzinne dłużnika, do której wraca on po pracy, z delegacji bądź z podróży²⁵. To, czy dłużnik mieszka w zajętej nieruchomości, o której stanowi art. 952¹ k.p.c., powinno wynikać z protokołu opisu i oszacowania (por. art. 947 § 1 pkt 6 k.p.c.). Należy zaznaczyć, że o tym, czy lokal (budynek) służy zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika, rozstrzyga zatem sporządzony i podpisany przez komornika protokół opisu i oszacowania będący elementem opisu i oszacowania, którego dokonuje komornik (art. 942 k.p.c.). W celu dokonania oceny, czy lokal (budynek) służy zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika, komornik przeprowadza oględziny nieruchomości²⁶. Ocena ta może wymagać udziału biegłego, przy czym o jego udziale decyduje komornik²⁷. Opis i oszacowanie (zawierający wspomnianą ocenę) podlegają zaskarżeniu w drodze skargi na czynności komornika (por. art. 950 k.p.c.).

W tym miejscu należy również podkreślić, że od 31.03.2020 r. z mocy art. 15zzu ust. 1 ustawy COVID-19 w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 zasadniczo nie wykonuje się tytułów wyko-

²³ Jak wynika z art. 46 § 1 k.c., nieruchomość budynkowa stanowi odrębną nieruchomość tylko wówczas, gdy przepisy szczególne przewidują wyjątki od zasady *superficies solo cedit*, polegające na tym, że w wypadkach przez nie określonych niektóre trwale z gruntem związane budynki oraz ich części stanowią lub mogą stanowić odrębny od gruntu przedmiot własności.

²⁴ W wypadku współwłasności przepis art. 952¹ k.p.c. będzie mieć zastosowanie do licytacji ułamkowej części nieruchomości.

²⁵ Por. I. Kunicki, *Ograniczenie...*, s. 11–12; I. Kunicki [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, red. A. Marciniak, s. 1317; T. Demendecki, *Ograniczenia egzekucji z nieruchomości służącej zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika w świetle nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z dnia 14 maja 2020 r.*, „Nieruchomości@. Kwartalnik Ministerstwa Sprawiedliwości” 2020/4, s. 45.

²⁶ Zob. rozporządzenie Ministerstwa Sprawiedliwości z 5.08.2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu przeprowadzenia opisu i oszacowania nieruchomości (Dz.U. poz. 1263).

²⁷ Zaznaczmy, że według art. 948 § 1 *ab initio* k.p.c. oszacowania nieruchomości dokonuje powołany przez komornika biegły uprawniony do szacowania nieruchomości.

nawczych nakazujących opróżnienie lokalu mieszkalnego²⁸. Wyłączenie wykonywania tych tytułów obejmuje wszelkie wypadki, o których mowa w art. 1046 § 4, 5 i 5¹ k.p.c., co powoduje wstrzymanie stosowania tego przepisu w okresie pandemii.

Zgodnie z art. 52 ust. 1 ustawy anty-COVID jeżeli z powodu podjętych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działań służących zapobieganiu zarażeniem wirusem SARS-CoV-2 pracownikowi zostało obniżone wynagrodzenie lub członek rodziny pracownika utracił źródło dochodu, kwoty określone w art. 87¹ § 1 k.p.²⁹ ulegają zwiększeniu o 25% na każdego nieosiągającego dochodu członka rodziny, którego pracownik ten ma na utrzymaniu³⁰. W uzasadnieniu projektu ustawy anty-COVID podkreślono, że dla pracownika mającego na utrzymaniu członków rodziny (niepracujący małżonek, dzieci) chroniona przed egzekucją kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę jest niewystarczająca do utrzymania rodziny, a w szczególności jeśli wskutek podjętych działań część pracowników może utracić zatrudnienie lub mieć obniżone wynagrodzenie³¹.

Przewidziane w art. 52 ustawy anty-COVID zwiększenie o 25% kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę wolnego od egzekucji świadczeń niealimentacyjnych jest dopuszczalne w trzech wypadkach, a mianowicie: 1) obniżenia pracownikowi (dłużnikowi) wynagrodzenia; 2) utraty przez członka rodziny pracownika (dłużnika) źródła dochodu 3) albo z obu tych przyczyn występujących łącznie. Jeśli chodzi o (obniżone) wynagrodzenie, należy przyjąć, że dotyczy ono wynagrodzenia za pracę ustalonego w ramach stosunku pracy. Przez utratę źródła dochodu członka rodziny należy uznać całkowitą utratę dochodu, a nie tylko jego obniżenie.

Z przepisu art. 52 ustawy anty-COVID wynika, że przewidziane w nim obniżenie wynagrodzenia pracownika lub utrata dochodu członka jego rodziny powinny być następstwem działań podjętych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, które służą zapobieganiu zarażeniem wirusem SARS-CoV-2. Podjęcie działań, o których mowa w art. 52 ustawy anty-COVID, budzi wątpliwości interpretacyjne. Zdaje się, że działania służące zapobieganiu zarażeniem wirusem SARS-CoV-2 wchodzą w zakres szerszego pojęcia „przeciwdziałania COVID-19”, przez które zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy COVID-19 należy rozumieć wszelkie czynności związane ze zwalczaniem zakażenia, zapobieganiem rozprzestrzenianiu się, profilaktyką oraz zwalczaniem skutków, w tym społeczno-gospo-

²⁸ Wyłączenie wykonywania tych tytułów nie dotyczy przede wszystkim orzeczeń zobowiązujących osoby stosujące przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia oraz niektórych decyzji – por. art. 15zuz ust. 2 ustawy COVID-19 i art. 11a ustawy z 29.07.2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2021 r. poz. 1249).

²⁹ Ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2020 r. poz. 1320 ze zm.), dalej – k.p.

³⁰ Wynagrodzenie za pracę podlega egzekucji w zakresie określonym w przepisach Kodeksu pracy (art. 833 § 1 k.p.c.). Jak wynika z art. 87¹ § 1 pkt 1 k.p., wolna od potrąceń jest kwota wynagrodzenia za pracę w wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę (pomniejszonego o składki na ubezpieczenie społeczne oraz zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych), przysługującego pracownikom zatrudnionym w pełnym wymiarze czasu pracy. Ograniczenia tego nie stosuje się jedynie w odniesieniu do świadczeń alimentacyjnych.

³¹ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2, Sejm IX kadencji, druk sejmowy nr 344, s. 78.

darczych, choroby zakaźnej wywołanej wirusem SARS-CoV-2, zwanej „COVID-19”. Do działań takich należy przewidziane w art. 15g ust. 11 ustawy COVID-19 zawarcie porozumienia zbiorowego w sprawie warunków i trybu wykonywania pracy w okresie postoju ekonomicznego lub obniżonego wymiaru pracy przez pracodawcę z organizacjami związkowymi albo z zakładową organizacją związkową, albo z przedstawicielami pracowników, jeżeli u pracodawcy nie działa zakładowa organizacja związkowa³². Zwiększenie przewidzianej w art. 52 kwoty minimalnego wynagrodzenia wolnej od egzekucji może nastąpić tylko na podstawie wymienionego wyżej porozumienia zawartego w formie pisemnej (zob. także art. 15zf ustawy COVID-19).

W przepisie art. 52 ustawy anti-COVID nie określono, kto ma ocenić zasadność zwiększenia o 25% kwoty minimalnego wynagrodzenia wolnego od egzekucji i dokonać ograniczenia egzekucji z wynagrodzenia za pracę. Zdaniem Andrzeja Marciniaka pracownik powinien wystąpić do pracodawcy o uwzględnienie zwiększonej kwoty wynagrodzenia wolnej od egzekucji³³. Pracodawca realizuje egzekucyjne zajęcie wynagrodzenia za pracę przez przekazanie zajętych kwot tego wynagrodzenia wierzycielowi albo komornikowi (art. 881 § 3 k.p.c.). Weryfikacji tego wniosku powinien dokonać pracodawca i określić kwotę podlegającą potrąceniu, a następnie przekazywać zajęte kwoty wynagrodzenia za pracę (o ile takie będą) wierzycielowi lub komornikowi.

Jednocześnie należy podkreślić, że od chwili ogłoszenia stanu epidemii COVID-19 wprowadzono regulacje, na podstawie których wyłączono spod egzekucji pewne świadczenia. Z mocy ustawy COVID-19 prowadzenie egzekucji jest niedopuszczalne ze świadczenia postojowego (art. 15zu ust. 3 ustawy COVID-19), dofinansowania części kosztów wynagrodzeń pracowników oraz należnych od tych wynagrodzeń składek na ubezpieczenia społeczne, osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę nakładczą lub umowy zlecenie albo innej umowy o świadczenie usług (art. 15zzb ust. 13 i art. 15g ust. 4 ustawy COVID-19), dofinansowania części kosztów prowadzenia działalności gospodarczej (art. 15zyc ust. 11 ustawy COVID-19), pożyczki ze środków Funduszu Pracy na pokrycie bieżących kosztów prowadzenia działalności gospodarczej mikroprzedsiębiorcy (art. 15zdd ust. 11 ustawy COVID-19); dofinansowania części kosztów wynagrodzeń pracowników oraz należnych od tych wynagrodzeń składek na ubezpieczenia społeczne przyznanego organizacji pozarządowej oraz innemu podmiotowi prowadzącemu działalność pożytku publicznego w przypadku spadku przychodów z działalności statutowej w następstwie wystąpienia COVID-19 (art. 15zde ust. 12 ustawy COVID-19); dofinansowania części kosztów wynagrodzeń pracowników oraz należnych od tych wynagrodzeń składek na ubezpieczenia społeczne przyznanego kościelnej osobie prawnej i jej jednostkom organizacyjnym (art. 15zde² ust. 13 ustawy COVID-19); dotacji ze środków Funduszu Pracy na pokrycie bieżących kosztów prowadzenia działalności gospodarczej mikroprzedsiębiorcy i małemu przedsiębiorcy (art. 15zde⁴ ust. 19 ustawy COVID-19); jednorazowej pożyczki

³² Por. A. Marciniak, *Ograniczenia egzekucji z wynagrodzenia za pracę w świetle postanowień ustawy z 14.05.2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2*, „Polski Proces Cywilny” 2020/4, s. 667–668.

³³ A. Marciniak, *Ograniczenia egzekucji...*, s. 674–675.

na pokrycie bieżących kosztów prowadzenia działalności gospodarczej lub statutowej przyznanej ze środków Funduszu Pracy organizacji pozarządowej lub innemu podmiotowi prowadzącemu działalność pożytku publicznego (art. 15z z d. ust. 10 ustawy COVID-19). Ponadto z mocy art. 6 ust. 3 ustawy o dodatku solidarnościowym przyznawanym w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom COVID-19³⁴ wyłączeniu spod egzekucji podlega dodatek solidarnościowy, na podstawie zaś art. 21a ust. 2a ustawy o systemie instytucji rozwoju³⁵ – środki pochodzące z udzielonego przedsiębiorcom wsparcia finansowego.

Na tle niedopuszczalności prowadzenia egzekucji z wymienionych świadczeń w toku egzekucji z wierzytelności z rachunku bankowego powstaje problem weryfikacji świadczeń wyłączonych spod egzekucji. Jak podkreślono w raporcie przygotowanym przez Związek Banków Polskich³⁶, wprowadzając kolejne świadczenia wyłączone spod egzekucji nie uregulowano sposobu, w jaki bank mógłby skutecznie uzyskać informację o pochodzeniu środków, a w szczególności czy środki wpłacone na rachunek bankowy dłużnika stanowią świadczenie niepodlegające zajęciu³⁷.

Wpływ na sądowe postępowanie egzekucyjne miało unormowanie tzw. uproszczonego postępowania restrukturyzacyjnego, które pierwotnie było jedynie rozwiązaniem tymczasowym związanym z wystąpieniem pandemii³⁸. Na podstawie ustawy z 28.05.2021 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Zadłużonych oraz niektórych innych ustaw³⁹ z dniem 1.12.2021 r. rozwiązania analogiczne do tych wynikających z dotychczasowych przepisów regulujących uproszczone postępowanie restrukturyzacyjne wprowadzono do ustawy – Prawo restrukturyzacyjne⁴⁰. Zgodnie z założeniem wprowadzonych przepisów postępowanie o zatwierdzenie układu (dotychczasowe uproszczone postępowanie restrukturyzacyjne) stało się teraz głównym postępowaniem restrukturyzacyjnym. Rozwiązania wprowadzone ustawą z 28.05.2021 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Zadłużonych oraz niektórych innych ustaw nie naprawiają podstawowych, dotychczas zidentyfikowanych wad uproszczonego postępowania restrukturyzacyjnego i ich negatywnego

³⁴ Ustawa z 19.06.2020 r. o dodatku solidarnościowym przyznawanym w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom COVID-19 (Dz.U. z 2022 r. poz. 93).

³⁵ Ustawa z 4.07.2019 r. o systemie instytucji rozwoju (Dz.U. z 2021 r. poz. 1010 ze zm.).

³⁶ Raport przygotowany przez Związek Banków Polskich: *Zabezpieczenie i egzekucja wierzytelności bankowych. Systematyczne pogarszanie sytuacji prawnej banku jako wierzyciela w latach 2015–2021*, Warszawa, 28.06.2021 r., s. 9.

³⁷ W raporcie (s. 10) zwrócono uwagę, że jednostki wypłacające świadczenia (wyłączone spod egzekucji) niewłaściwie oznaczają tytuł przelewu tych świadczeń lub wykonują przelewy łączone, tj. obejmujące świadczenia wyłączone spod egzekucji i środki pieniężne pochodzące z innych źródeł, co uniemożliwia identyfikację świadczeń, z których prowadzenie egzekucji jest niedopuszczalne. W konsekwencji w praktyce nierzadko zdarzają się wypadki, w których dochodzi do omyłkowego zajęcia środków wyłączonych spod egzekucji.

³⁸ Przepis art. 15 i n. ustawy z 19.06.2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19 (Dz.U. z 2021 r. poz. 1072 ze zm.).

³⁹ Ustawa z 28.05.2021 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Zadłużonych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1080).

⁴⁰ Ustawa z 15.05.2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2021 r. poz. 1588 ze zm.), dalej – p.r.

wpływu na pozycję prawną wierzycieli w postępowaniu restrukturyzacyjnym⁴¹. W postępowaniu o zatwierdzenie układu zwiększono zakres dotychczasowych uprawnień dłużnika. Przykładowo więc w toku tego postępowania dłużnik jest chroniony przed egzekucją wszystkich, w tym także bieżących, świadczeń (por. art. 312 w zw. z art. 226e p.r.). Jeżeli w terminie czterech miesięcy od dnia dokonania obwieszczenia o ustaleniu dnia układowego dłużnik nie złoży do sądu wniosku o zatwierdzenie układu, skutki obwieszczenia wygasają z mocy prawa. Z upływem czterech miesięcy kończy się zatem okres ochrony przedsiębiorstwa dłużnika (zob. art. 226g p.r.).

Przedstawione dotychczas zmiany przepisów normujących sądowe postępowanie egzekucyjne dokonane w związku z wybuchem pandemii pozwalają sformułować kilka uwag podsumowujących.

Jeśli chodzi o art. 952¹ § 5 k.p.c., w pierwszej kolejności należy podkreślić, że od zakazu licytacji nieruchomości mieszkalnej w okresie epidemii (zagrożenia epidemicznego) i 90 dni po jego zakończeniu nie przewidziano żadnych wyjątków. W tym okresie zakaz przeprowadzenia licytacji nieruchomości mieszkalnej pozostaje w mocy mimo wystąpienia którejkolwiek okoliczności egzoneracyjnej z art. 952¹ § 4 k.p.c. Ze względu na ogłoszony stan epidemii na obszarze Polski obowiązuje teraz całkowity zakaz przeprowadzania licytacji lokalu mieszkalnego lub nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem mieszkalnym, które służą zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika.

Zaspokojenie roszczeń wierzycieli, którzy – wobec nieposiadania przez dłużnika innych składników majątkowych – skierowali egzekucję do nieruchomości mieszkalnej, niewątpliwie zostanie rozciągnięte znacznie w czasie⁴². Ponadto, jeśli wcześniej doszło do sporządzenia opisu i oszacowania nieruchomości mieszkalnej, a licytacja – w świetle art. 952¹ § 5 k.p.c. w zw. z art. 64 ustawy anty-COVID – jest wyłączona, konieczne może być później zaktualizowanie operatu szacunkowego nieruchomości. Jak podkreślił bowiem Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 26.01.2018 r., II CSK 117/17⁴³, operat szacunkowy sporządzany w celu oszacowania nieruchomości w postępowaniu egzekucyjnym powinien odpowiadać wymaganiom określonym w Kodeksie postępowania cywilnego, ustawie o gospodarce nieruchomościami⁴⁴ oraz rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie wyceny nieruchomości i sporządzania operatu szacunkowego⁴⁵. Ponieważ warunki rynkowe, stanowiące podstawę do wyceny nieruchomości, są z istoty rzeczy zmienne, art. 156 ust. 3 u.g.n. stanowi, że operat szacunkowy może być wykorzystywany do celu, dla któ-

⁴¹ Szerzej na temat uprawnień dłużnika i roli wierzyciela w postępowaniu o zatwierdzenie układu zob. raport *Zabezpieczenie i egzekucja wiarytelności bankowych...*, s. 9.

⁴² Wypada zaznaczyć, że nie wiadomo, jak długo może jeszcze potrwać stan epidemii COVID-19, który może przejść jeszcze w stan zagrożenia epidemicznego, wykluczający również licytację tych nieruchomości.

⁴³ Wyrok SN z 26.01.2018 r., II CSK 117/17, LEX nr 2439113.

⁴⁴ Ustawa z 21.08.1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2021 r. poz. 1899 ze zm.), dalej – u.g.n.

⁴⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z 21.09.2004 r. w sprawie wyceny nieruchomości i sporządzania operatu szacunkowego (Dz.U. z 2021 r. poz. 555).

rego został sporządzony, zasadniczo przez okres 12 miesięcy od daty jego sporządzenia, natomiast po upływie tego okresu jego wykorzystanie jest dopuszczalne po potwierdzeniu jego aktualności przez rzeczoznawcę majątkowego (art. 156 ust. 4 u.g.n.). Konieczność sporządzenia zaktualizowanego, względnie nowego opisu i oszacowania spowoduje przedłużenie postępowania egzekucyjnego i powstanie po stronie wierzyciela obowiązku poniesienia dodatkowych kosztów.

Co się tyczy art. 52 ustawy anty-COVID, należy podkreślić, że zastosowanie tego przepisu jest aktualne w przypadku każdego, choćby nawet niewielkiego obniżenia wynagrodzenia za pracę. Rodzi to niebezpieczeństwo wykorzystywania regulacji z art. 52 ustawy anty-COVID do nieuczciwego obniżenia wynagrodzenia za pracę i w rezultacie podwyższenia kwoty minimalnego wynagrodzenia wolnej od egzekucji o 25%. Obniżenie pracownikowi wynagrodzenia za pracę na podstawie tego przepisu o symboliczną kwotę (np. 5 lub 10 zł) w wielu wypadkach prowadzi do zwiększenia wysokości wynagrodzenia za pracę wypłacanego dłużnikowi przy jednoczesnym pozbawieniu lub ograniczeniu możliwości egzekucyjnego zaspokojenia należności wierzyciela⁴⁶. Całkowite pozbawienie wierzyciela możliwości zaspokojenia świadczenia jest tym bardziej prawdopodobne (realne), że wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę rośnie we względnie szybkim tempie⁴⁷. Minimalne wynagrodzenie za pracę w 2022 r. wyniesie 3010 zł brutto i wzrośnie o 210 zł w stosunku do 2021 r., co oznacza wzrost o 7,5% w porównaniu do poprzedniego roku. W 2020 r. minimalne wynagrodzenie za pracę wynosiło 2600 zł, w 2019 r. – 2250 zł, a w 2018 r. – 2100 zł. W konsekwencji minimalne wynagrodzenie za pracę w 2022 r. będzie wyższe o 43% niż to samo wynagrodzenie w 2018 r.

Dość istotnym mankamentem omawianych regulacji anty-covidowych jest posłużenie się w nich sformułowaniami nieprecyzyjnymi. Niedookreślone jest pojęcie „lokalu mieszkalnego lub nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem mieszkalnym, które służą zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika”. Przepisy nie określają m.in., jak długo dłużnik powinien mieszkać w danym lokalu bądź budynku, ażeby mówić o czynieniu zadość potrzebom mieszkaniowym. Jak zaznaczono wcześniej, zastrzeżenia dotyczą również sformułowania użytego w art. 52 ustawy anty-COVID: „działanie służące zapobieganiu zarażeniu wirusem”. Nie jest jasne, czy z tej regulacji mogą skorzystać pracownicy, których wynagrodzenie za pracę obniżono na podstawie przepisów art. 15g i 15zf ustawy COVID-19, czy także ci, których wynagrodzenie zostało obniżone przez porozumienie pracodawcy z pracownikiem bądź przez wypowiedzenie zmieniające (art. 42 k.p.), o ile działania te były związane z zapobieganiem zarażania wirusem SARS-CoV-2. Wprowadzenie zarówno w art. 952¹ k.p.c., jak i w art. 54 ustawy anty-COVID pojęć niedookreślonych będzie powodować wątpliwości interpretacyjne.

Nowe regulacje dotyczące sądowego postępowania egzekucyjnego wprowadzone w związku z pandemią wyraźnie wzmacniają pozycję procesową dłużnika w stosunku do

⁴⁶ A. Marciniak, *Ograniczenia egzekucji...*, s. 669, 676–677.

⁴⁷ J. Nowak, *Minimalne wynagrodzenie za pracę jako kwota wolna od potrąceń w egzekucji z wynagrodzenia za pracę*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2021/2, s. 17.

wierzyciela⁴⁸, istotnie ograniczając, a nawet pozbawiając go możliwości zaspokojenia roszczeń, co niewątpliwie przekłada się na znaczące osłabienie sprawności egzekucji sądowej. Dlatego ocena dokonanych zmian związanych z pandemią musi być negatywna.

Zestawienie zmian dokonanych w prawie postępowania egzekucyjnego na skutek wybuchu pandemii wirusa SARS-CoV-2 prowadzi do wniosku, że egzekucja z nieruchomości mieszkaniowych i egzekucja z wynagrodzenia za pracę w okresie pandemii uległa drastycznemu ograniczeniu, a nawet wstrzymaniu. Krytyczną perspektywę zaprezentowanych regulacji potęgują uwagi natury konstytucyjnej. Zwiększenie ochrony dłużników w egzekucji sądowej poprzez jednoczesne, znaczne ograniczenie możliwości egzekucyjnego zaspokojenia roszczeń wierzycieli powoduje wątpliwości co do zgodności nowych regulacji z zasadą proporcjonalności (ogólną klauzulą limitacyjną z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i naruszenia prawa do sądu (art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji RP). Zastrzeżenia dotyczą bowiem tego, czy zwiększenie ochrony dłużnika w toku postępowania egzekucyjnego jest w odpowiedniej proporcji do prawa wierzyciela do egzekucyjnego zaspokojenia przysługującego mu świadczenia⁴⁹. Natomiast prawo do sądu chroni także egzekucję prawomocnych, obowiązujących wyroków, które w państwie akceptującym zasadę rządów prawa nie mogą pozostawać niewykonalne na szkodę jednej ze stron. Ich egzekucja nie może więc być opóźniona bez właściwego usprawiedliwienia⁵⁰. Do systemu procesowego nie można wprowadzać regulacji sprzecznych z podstawowym założeniem modelu egzekucji sądowej. Egzekucja ta jest niezbędnym i kluczowym mechanizmem służącym przede wszystkim ochronie praw podmiotowych wierzyciela, których realizacja musi zapewnić jedynie podstawowe i niezbędne prawa dłużnika⁵¹.

Rozumiejąc trudne położenie dłużników, pogłębione niekiedy przez wybuch pandemii, nie sposób jednak zgodzić się na wprowadzanie do systemu procesowego takich regulacji, które uprzywilejowując (osłaniając) dłużników, jednocześnie wyrządzają wierzycielom szkodę bądź narażają ich na szkodę. Stan epidemii i regulacja z nim związana nie może prowadzić ani do ograniczenia, ani do całkowitego pozbawienia wierzycieli możliwości

⁴⁸ Należy podkreślić, że od pewnego już czasu dokonuje się systematycznie zwiększanie ochrony dłużników i wzmocnianie ich pozycji w egzekucji sądowej. Por. w szczególności M. Muliński, *System egzekucji roszczeń, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii ograniczeń egzekucji, niespójności uregulowań dotyczących egzekucji cywilnej i administracyjnej, kolejności zaspokajania wierzycieli oraz społecznych i ekonomicznych skutków egzekucji w świetle rozwiązań postulowanych w petycji (P9-31/19)*, Kancelaria Senatu. Biuro Analiz, Dokumentacji i Korespondencji, Warszawa 2020.

⁴⁹ Por. A. Marciniak, *Ograniczenia egzekucji...*, s. 677.

⁵⁰ Wyrok ETPC z 28.07.1999 r., *Immobiliare Saffi przeciwko Włochom*, skarga nr 22774/93 [w:] M.A. Nowicki, *Nowy Europejski Trybunał...*, s. 1184.

⁵¹ Istnienie sądowego postępowania egzekucyjnego zapewnia należyłą ochronę prawną interesów wszystkich podmiotów zainteresowanych egzekucją. Należy zdawać sobie sprawę z tego, że egzekucja z jednej strony zapewnia wierzycielowi należne mu środki, niezbędne do utrzymania się oraz do prowadzenia działalności gospodarczej, z drugiej zaś strony zapewnia dłużnikowi środki niezbędne do jego egzystencji. Chodzi zwłaszcza o stosowanie mechanizmów egzekucyjnych w takim rozmiarze, który jest niezbędny do osiągnięcia celu tej egzekucji. A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne...*, s. 26.

zaspokojenia ich w pełni zasadnych roszczeń. Zarówno interesy wierzycieli, jak i interesy dłużników, niezależnie od panującej pandemii wirusa, muszą podlegać ochronie na równym poziomie. Z tego względu ograniczenia egzekucji wprowadzone w okresie stanu epidemii COVID-19 należy uznać za nadmierne i ocenić negatywnie z punktu widzenia ochrony interesów (pozycji) wierzycieli.

Abstract

The impact of anti-COVID regulations on the efficiency of civil enforcement

dr hab. Robert Kulski – *Professor of the University of Łódź, Department of Civil Proceeding II, Faculty of Law and Administration, University of Łódź, Poland*
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3967-3985>

The paper contains an analysis of amendments in regulations on civil enforcement introduced by anti-Covid legislation. The designation and conducting of the first auction of a residential premises or land property developed with a residential building, which are used to satisfy the debtor's housing needs, was limited, which is regulated in art. 952¹ of the Polish Civil Procedure Code. Under art. 52 of the Polish Act of 14 May 2020 amending certain acts in the field of protective measures in connection with the spread of SARS-CoV-2 virus, limitations of judicial remuneration enforcement were introduced. Since the announcement of the COVID-19 epidemic, regulations have been introduced, on the basis of which 10 types of cash considerations have been excluded from civil enforcement. The new regulations on civil enforcement introduced in connection with the pandemic clearly strengthen the debtor's procedural position in relation to the creditor, significantly limiting or even depriving the creditor of the possibility of satisfying claims, which undoubtedly translates into a significant weakening of the efficiency of civil enforcement. Therefore, the assessment of the amendments related to the pandemic must be negative. The state of the epidemic and the related regulations may not lead to a restriction or to a total deprivation of creditors of the possibility of satisfying their fully justified claims.

Keywords: *civil enforcement, efficiency of enforcement, date of bidding, execution against immovable property, remuneration, limiting enforcement*

Bibliografia/References

- Demendecki T., *Ograniczenia egzekucji z nieruchomości służącej zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika w świetle nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z dnia 14 maja 2020 r.*, „Nieruchomości@. Kwartalnik Ministerstwa Sprawiedliwości” 2020/4.
- Derlatka J., *Zasada sprawnej egzekucji sądowej jako element efektywnego wymiaru sprawiedliwości*, „Zeszyty Naukowe KUL” 2017/3.

- Kamiński P., *Licytacja lokalu mieszkalnego lub nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem mieszkalnym służących zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2021/4.
- Krans B., Nylund A. (red.), *Civil Courts Coping with COVID-19*, Haga 2021.
- Kulski R., *Wyznaczenie terminu licytacji nieruchomości w trybie art. 952¹ k.p.c.*, „Polski Proces Cywilny” 2020/4.
- Kunicki I., *Ograniczenie wyznaczenia i przeprowadzenia licytacji nieruchomości z mocy art. 952[1] KPC*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2020/12.
- Kunicki I. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom IV. Komentarz*, red. A. Marciniak, Warszawa 2020.
- Marciniak A., *Ograniczenia egzekucji z wynagrodzenia za pracę w świetle postanowień ustawy z 14.05.2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2*, „Polski Proces Cywilny” 2020/4.
- Marciniak A., *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2019.
- Muliński M., *System egzekucji roszczeń, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii ograniczeń egzekucji, nie-spójności uregulowań dotyczących egzekucji cywilnej i administracyjnej, kolejności zaspokajania wierzycieli oraz społecznych i ekonomicznych skutków egzekucji w świetle rozwiązań postulowanych w petycji (P9-31/19)*, Kancelaria Senatu, Biuro Analiz, Dokumentacji i Korespondencji, Warszawa 2020.
- Nowak J., *Minimalne wynagrodzenie za pracę jako kwota wolna od potrąceń w egzekucji z wynagrodzenia za pracę*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2021/2.
- Nowicki M.A., *Nowy Europejski Trybunał Praw Człowieka. Wybór orzeczeń 1999–2004*, Kraków 2005.
- Raport przygotowany przez Związek Banków Polskich: Zabezpieczenie i egzekucja wierzytelności bankowych. Systematyczne pogarszanie sytuacji prawnej banku jako wierzyciela w latach 2015–2021*, Warszawa, 28.06.2021 r.
- Żyznowski T. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom IV. Komentarz*, red. A. Marciniak, Warszawa 2020.